

รายวิชา ภาษาไทย

รหัสวิชา ท๒๒๑๐๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ วิจิตรโวหารณ์ไทย

เรื่อง คำสมาส (๓)

ครูผู้สอน ครูธีระพล แก้วคำจันทร์

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ วิจิตรไวยากรณ์ไทย

คำสมาส (๓)

คำถามทบทวน

คำสมาสคืออะไร

คำถามทบทวน

คำสมาสแบ่งออกเป็น
กี่ประเภท

คำถามทบทวน

การแปลความหมายของคำสมาส
จะแปลอย่างไร

ถ้าครูนำคำว่า

ราช + อานุภาพ

คำที่ได้คือ.....**ราชานุภาพ**.....

ถ้าครูนำคำว่า

มหา + อัจฉริยะ

คำที่ได้คือ.....**มหัศจรรย์**.....

ถ้าครูนำคำว่า

วิทย์

+

อ่าล้ย

คำที่ได้คือ.....**วิทยาลัย**.....

คำถาม

การสร้างคำลักษณะเช่นนี้
เรียกว่า.....**คำสมาสแบบกลมกลืนเสียง**.....

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑) อธิบายความหมายและลักษณะของ
คำสมาสแบบมีสนธิได้ถูกต้อง

จุดประสงค์การเรียนรู้

๒) วิเคราะห์และแยกประเภทคำสมาส
แบบมีสนธิได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

๓) เห็นคุณค่าของการใช้คำสมาสและมีความสนใจ
ในการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

คำสมาสแบบมีการสนธิ

(กลมกลืนเสียง)

คำสมาสแบบมมีการสนธิ

คำสมาสแบบมีสนธิ (กลมกลืนเสียง) คือ คำสมาสที่นำคำภาษาบาลีหรือสันสกฤตมารวมกันโดยมีการเปลี่ยนแปลงเสียงของคำหน้าหรือคำหลังให้กลมกลืนเป็นคำเดียวกัน เพื่อให้สะดวกต่อการอ่านและออกเสียง

ลักษณะเด่น

๑. เสียงของคำหน้าถูกเปลี่ยนแปลงหรือผสมกับคำหลังให้กลมกลืน
๒. อาจมีการตัดสระท้ายคำหน้า เปลี่ยนสระหรือเปลี่ยนแปลงพยัญชนะ

ลักษณะเด่น

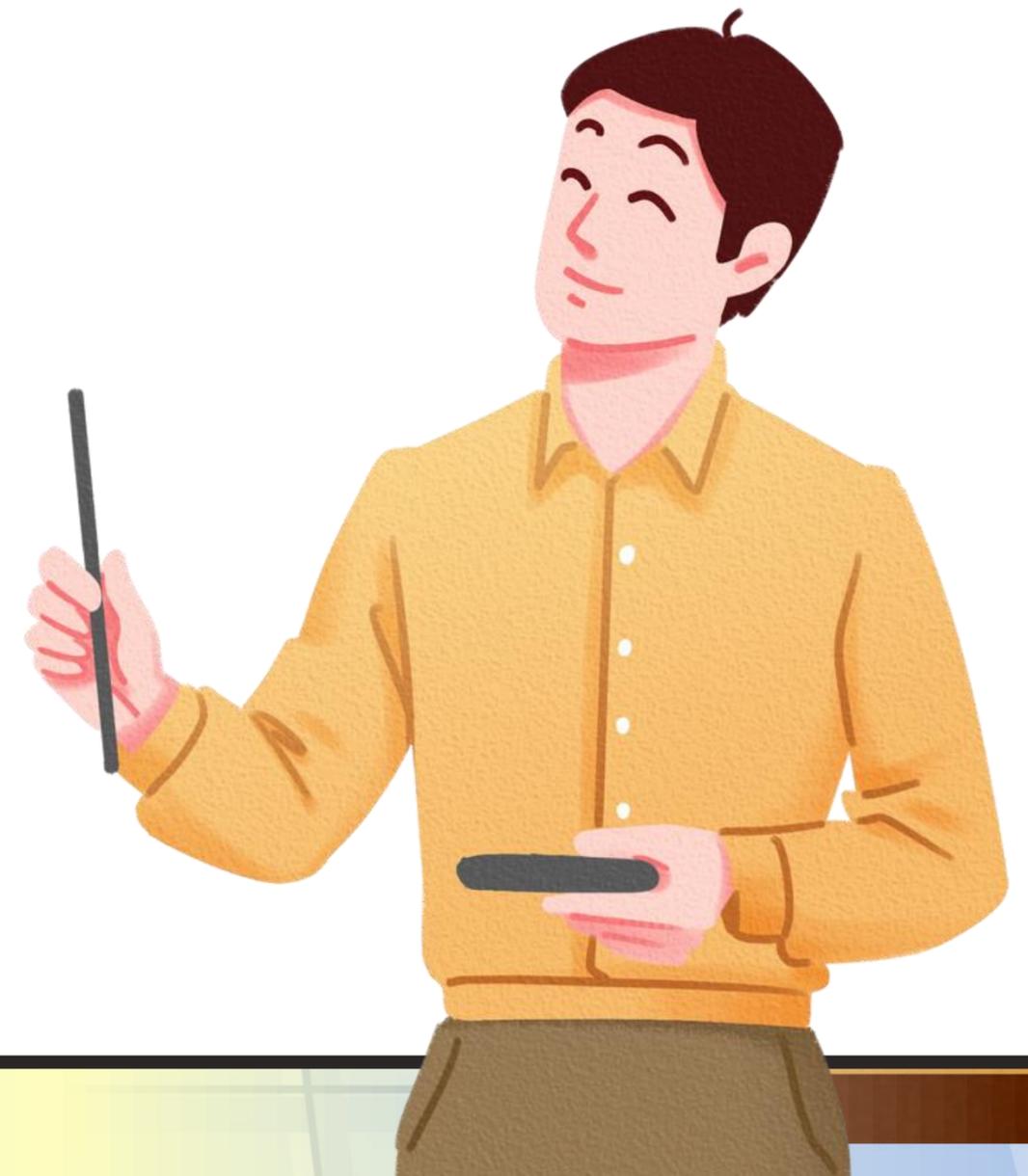
๓. แปลความหมายจากหลังไปหน้าได้เหมือนคำสมาส
ทั่วไป

๔. มักใช้ในคำศัพท์ทางราชการ ศาสนา วิทยาศาสตร์
หรือคำที่เป็นทางการ

การสนธิ แบ่งเป็น ๓ ประเภท

- ๑) สระสนธิ
- ๒) พยัญชนะสนธิ
- ๓) นฤคหิตสนธิ

สระสนธิ

๑. สระสนธิ คือการนำคำที่ลงท้ายด้วยสระ
ไปสนธิกับคำที่ขึ้นต้นด้วยสระ ซึ่งเมื่อสนธิแล้ว
จะมีการเปลี่ยนแปลงรูปสระตามกฎเกณฑ์

สระสนธิ

หลักการ

๑) ตัดสระพยางค์ท้ายคำหน้า แล้วใช้สระหน้าคำหลัง

เช่น

ราช + อาณาภพ = ราชาณาภพ

สระสนธิ

หลักการ

๒) ตัดสระพยางค์ท้ายคำหน้า แล้วใช้สระหน้าคำหลัง โดยเปลี่ยนสระ ดังนี้

๒.๑) อะ เป็น อา

๒.๒) อี เป็น เอ

สระสนธิ

หลักการ

๒) ตัดสระพยางค์ท้ายคำหน้า แล้วใช้สระหน้าคำหลัง โดยเปลี่ยนสระ ดังนี้

๒.๓) อุ	เป็น	อู
๒.๔) อู, อู	เป็น	โอ

สระสนธิ

หลักการ

๒) ตัดสระพยางค์ท้ายคำหน้า แล้วใช้สระหน้าคำหลัง โดยเปลี่ยนสระ ดังนี้

พงศ	+	อวตาร	=	พงศาวตาร (ไทยใช้ พงศาวดาร)
ปรม	+	อินทร์	=	ปรเมนทร์
มหา	+	อิสี	=	มเหสี

สระสนธิ

หลักการ

๓) เปลี่ยนสระพยางค์ท้ายของคำหน้าเป็นพยัญชนะ ดังนี้

๓.๑) อี, อึ เป็น ย

๓.๒) อุ, อู เป็น ว

สระสนธิ

หลักการ

ใช้สระพยางค์ต้นของคำหลังซึ่งอาจเปลี่ยนรูปหรือไม่เปลี่ยนรูปก็ได้

เช่น

กิตติ + อากร = กิตยากร

สามัคคี + อาจารย์ = สามัคยาจารย์

ธนู + อาคม = ธนูวาคม

สระสนธิ

ข้อสังเกต

คำสมาสแบบมีสนธิบางคำไม่เปลี่ยนสระ อี อี้ เป็น ย แต่ตัดทิ้ง
และใช้สระพยางค์หน้าคำหลัง เช่น

ศักดิ์	+	อานูภาพ	=	ศักดิ์อานูภาพ
ราชินี	+	อุปถัมภ์	=	ราชินูปถัมภ์
หัตถ์	+	อาภรณ์	=	หัตถาภรณ์

พัยัญชนะสนธิ

๒. พัยัญชนะสนธิ คือการเชื่อมคำด้วยพัยัญชนะ เป็นการเชื่อมเสียงพัยัญชนะในพยางค์ท้ายของคำแรก กับเสียงพัยัญชนะหรือสระในพยางค์แรกของคำหลัง

พยัญชนะสนธิ

หลักการ

๑) สนธิเข้าด้วยวิธี โลโป คือลดพยัญชนะสุดท้ายของคำหน้าทิ้ง

เช่น

นिरส + ภัย = นिरภัย

ทุรส + พล = ทุรพล

อายุรส + แพทย์ = อายุรแพทย์

พยัญชนะสนธิ

หลักการ

๒) สนธิเข้าด้วยวิธี อาเสโท คือแปลงพยัญชนะท้ายของคำหน้า เป็นสระ โอ แล้วสนธิตามปกติ เช่น

มณัส + ภาพ = มโนภาพ

รหัส + ฐาน = รโหฐาน

นฤคหิตสนธิ

๓. นฤคหิตสนธิ คือ การเชื่อมคำด้วยนฤคหิต
เป็นการเชื่อมเมื่อพยางค์หลังของคำแรกเป็น
นฤคหิตกับเสียงสระในพยางค์แรกของคำหลัง
มี ๓ วิธี

นฤคหิตสนธิ

๑) นฤคหิตสนธิกับสระ ให้เปลี่ยนนฤคหิตเป็น ม แล้วสนธิกัน เช่น

สํ + อาคม = สม + อาคม สนธิเป็น สมาคม

สํ + อุทัย = สม + อุทัย สนธิเป็น สมุทัย

นฤคหิตสนธิ

๒) นฤคหิตสนธิกับพยัญชนะของวรรค ให้เปลี่ยนนฤคหิตเป็นพยัญชนะตัวสุดท้ายของพยัญชนะในแต่ละวรรค ได้แก่

วรรคกะ เป็น ง

วรรคจะ เป็น ญ

วรรคตะ เป็น น

วรรคฐะ เป็น ณ

วรรคปะ เป็น ม

พยัญชนะวรรค	แถวที่ 1	แถวที่ 2	แถวที่ 3	แถวที่ 4	แถวที่ 5
วรรค กะ	ก	ข	ค	ฌ	ง
วรรค จะ	จ	ฉ	ช	ฌ	ญ
วรรค ฐะ	ฎ	ฏ	ท	ฒ	ณ
วรรค ตะ	ต	ถ	ท	ธ	น
วรรค ปะ	ป	ผ	พ	ภ	ม
เศษวรรค	ย ร ล ว ศ ษ ส ห ฬ อ (นิคหิต)				

นฤคหิตสนธิ

ตัวอย่าง

สํ + จร = สญ + จร สนธิเป็น สัญจร

พยัญชนะวรรค	แถวที่ 1	แถวที่ 2	แถวที่ 3	แถวที่ 4	แถวที่ 5
วรรค กะ	ก	ข	ค	ฌ	ง
วรรค จะ	จ	ฉ	ช	ฌ	ญ
วรรค ฎะ	ฎ	ฐ	ฑ	ฒ	ณ
วรรค ตะ	ต	ถ	ท	ธ	น
วรรค ปะ	ป	ฝ	พ	ภ	ม
เศษวรรค	ย ร ล ว ศ ษ ส ห ฬ อ (นิคหิต)				

นฤคหิตสนธิ

ตัวอย่าง

สํ + นิบาต = สน + นิบาต สนธิเป็น สันนิบาต

พยัญชนะวรรค	แถวที่ 1	แถวที่ 2	แถวที่ 3	แถวที่ 4	แถวที่ 5
วรรค กะ	ก	ข	ค	ฌ	ง
วรรค จะ	จ	ฉ	ช	ฌ	ญ
วรรค ฎะ	ฎ	ฐ	ฑ	ฒ	ณ
วรรค ตะ	ต	ถ	ท	ธ	น
วรรค ปะ	ป	ผ	พ	ภ	ม
เศษวรรค	ย ร ล ว ศ ษ ส ห ฬ อํ (นิกหิต)				

นฤคหิตสนธิ

๓) วรรณกะ สนธิกับพยัญชนะเศษวรรค ให้เปลี่ยนนฤคหิต เป็น ง เช่น

สํ + สาร

= สงสาร

สํ + ทรณ์

= ส้งทรณ์

พยัญชนะวรรค	แถวที่ 1	แถวที่ 2	แถวที่ 3	แถวที่ 4	แถวที่ 5
วรรค กะ	ก	ข	ค	ฌ	ง
วรรค จะ	จ	ฉ	ช	ฌ	ญ
วรรค ฎะ	ฎ	ฐ	ฑ	ฒ	ณ
วรรค ตะ	ต	ถ	ท	ธ	น
วรรค ปะ	ป	ฝ	พ	ภ	ม
เศษวรรค	ย ร ล ว ศ ษ ส ห ฬ อํ (นฤคหิต)				

ขอมงฝากจากครู

ใบงานที่ ๗

การสร้างคำสมาสแบบมีสนธิ

(สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th)

ใบงานที่ ๗ เรื่อง การสร้างคำสมาสแบบมีสนธิ
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ เรื่อง วินิจไวยากรณ์ไทย
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๖ เรื่อง คำสมาส (๓)
รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๒๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

คำชี้แจง ให้นักเรียนสร้างคำสมาส อธิบายลักษณะการสนธิจากคำที่กำหนดให้ถูกต้อง

ลำดับ	คำหน้า + คำหลัง	คำสมาสที่สร้าง	ลักษณะการสนธิ
๑	กรรม + อธิการ	_____	_____
๒	นร + อินทร์	_____	_____
๓	ปรม + อนุ	_____	_____
๔	พฤษภ + อาคม	_____	_____
๕	วิทยา + อาลัย	_____	_____
๖	สุข + อุทัย	_____	_____
๗	แสนยา + อานุภาพ	_____	_____
๘	จุฬา + อลงกรณ์	_____	_____
๙	ทรัพย์ + อากร	_____	_____
๑๐	ภัตต + อาคาร	_____	_____
๑๑	สี + อุทัย	_____	_____
๑๒	มนัส + ภาพ	_____	_____
๑๓	สี + ชาติ	_____	_____
๑๔	อายุรส + แพทย์	_____	_____
๑๕	นिरส + ภัย	_____	_____

ใบงานที่ ๗ เรื่อง การสร้างคำสมาสแบบมีสนธิ

คำชี้แจง ให้นักเรียนสร้างคำสมาส อธิบายลักษณะการสนธิจากคำที่กำหนดให้ถูกต้อง

ลำดับ	คำหน้า+หลัง	คำสมาสที่สร้าง	ลักษณะการสนธิ
๑	กรรม+อธิการ	กรรมาธิการ	สระสนธิ
๒	นร+อินทร์		
๓	ปรม+อณู		
๔	พฤษภ+อาคม		
๕	วิทยา+อาลัย		

ใบงานที่ ๗ เรื่อง การสร้างคำสมาสแบบมีสนธิ

คำชี้แจง ให้นักเรียนสร้างคำสมาส อธิบายลักษณะการสนธิจากคำที่กำหนดให้ถูกต้อง

ลำดับ	คำหน้า+หลัง	คำสมาสที่สร้าง	ลักษณะการสนธิ
๖	สุข+อุทัย		
๗	แสนยา+อานุภาพ		
๘	จุฬา+อลงกรณ์		
๙	ทรัพย์+อากร		
๑๐	ภัตต+อาคาร		

ใบงานที่ ๗ เรื่อง การสร้างคำสมาสแบบมีสนธิ

คำชี้แจง ให้นักเรียนสร้างคำสมาส อธิบายลักษณะการสนธิจากคำที่กำหนดให้ถูกต้อง

ลำดับ	คำหน้า+หลัง	คำสมาสที่สร้าง	ลักษณะการสนธิ
๑๑	สี+อุทัย		
๑๒	มนัส+ภาพ		
๑๓	สี+ชาติ		
๑๔	อายุร+แพทย์		
๑๕	นिर+ภัย		

สรุปบทเรียน

คำสมาส (๓)

สรุป

คำสมาสแบบมีสนธิ คือ คำสมาสที่เกิดจากการนำคำบาลีหรือสันสกฤตมารวมกัน โดยมีการเปลี่ยนแปลงเสียงของคำหน้าและคำหลังให้กลมกลืนเป็นคำเดียวกัน เพื่อให้อ่านและออกเสียงได้สะดวก ลักษณะเด่น คือ มีการตัดหรือเปลี่ยนแปลงเสียงบางส่วน แต่ยังคงแปลความหมายจากหลังไปหน้าได้เช่นเดียวกับคำสมาสทั่วไป การเรียนรู้คำสมาสชนิดนี้ ควรทำความเข้าใจทั้งรูปคำและความหมาย

สรุป

เพราะมักปรากฏในคำราชาการ ศาสนา วิทยาศาสตร์ และภาษาเขียนที่เป็นทางการ การรู้จักและใช้คำสมาสแบบมีสนธิจึงมีคุณค่าในการช่วยให้เข้าใจภาษาไทยได้ลึกซึ้ง และใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น

บทเรียนครั้งต่อไป

คำภาษาต่างประเทศ ในภาษาไทย (๑)

(สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th)

สิ่งที่ต้องเตรียม

ใบความรู้ที่ ๔

เรื่อง คำภาษาต่างประเทศในภาษาไทย

(สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th)

